

FANTASIAZKO ETA BELDURREZKO ZINEMAREN XX. ASTEA

**HIZKUNTZA ERABILERAREN
NEURKETA**

AURKIBIDEA

1. SARRERA.....	3
2. METODOLOGIA	4
3. AHOZKO ERABILERA.....	5
3.1. Filmak.....	5
3.2. Ekitaldien ongi etorri eta aurkezpenak	6
3.3. Ekitaldi nagusiak	6
3.4. Aurkezpen prentsaurrekoak	6
3.5. Prentsaurrekoak	7
3.6. Jendaurreko zerbitzuak.....	7
4. IDATZIZKO MATERIALA	8
4.1. Liburuak	8
4.2. Programazio liburuxka.....	8
4.3. Programazio taula.....	8
4.5. Eskuorriak, sarrerak, postalak, ...	9
4.6. WEB gunea	9
4.7. Kartelak.....	9
4.8. Prentsarako materiala	10
4.9. Errotulazioa	10
4.10. Komiki Jardunaldiak	10
5. ERAKUSKETA ETA ANTZERKIAK.....	11
5.1. Antzerkiak.....	11
5.2. Erakusketak	11
6. ONDORIOAK ETA PROPOSAMENAK	12

1. SARRERA

BAGERA Donostiako Euskaltzaleen Elkartek, euskararen erabilera areagotzea ardatz duela, Donostiako aisialdian eragina duten ekintza nagusietan hizkuntza erabileraren neurketa egin ohi du: Aste Nagusia, Jazzaldia, Zinemaldia eta Musika Hamabostaldia. Hau dela eta, Fantasiatzko eta Beldurrezko Zinemaren Astean azken urte hauetan bezala, aurten ere behaketa egin dugu.

Garrantzitsua da oso euskararen erabilera normalizatzea egunerokotasunean. Era berean, gizarteari eskaintzen zaizkion aisialdirako kultur ekitaldietan euskaren presentzia areagotzea oso garrantzitsua da. Ostera ere, gogorarazi behar dugu euskara hizkuntza ofiziala dela Euskal Autonomi Erkidegoan eta, halaber, Donostiako udal ordenantzek euskarari ofizialtasun hau aitortzeaz gain, Udalak antolatutako ekintza guztietan lehentasuna izan behar duela esaten dutela ere.

Beraz, Fantasiatzko eta Beldurrezko Zinemaren Astean antolatzen diren jardueratan euskararen erabilera idatzia zein ahozkoa areagotzea du helburu Bagerak; hau da, Beldurrezko eta Fantasiatzko Zinemaren Astean euskararen presentzia normalizatzea.

2. METODOLOGIA

Azkeneko urte hauetan, 2002tik, urtez urte egin du BAGERA Elkarteak Zinema Astearen neurketa eta beraz, datu guztiak aurrean izan ditugu neurketa egin eta ondorioak ateratzerakoan. Asteak bere gain hartzen dituen momentu guztiak neurtzen saiatu gara: filmen aurkezpenak, euskaraz azpigitulua dutenak edota bikoiztutako film kopurua, programazio aurrerapenaren txostena, filmez filmeko gida, kartelak, e.a. neurtu ditugu besteak beste.

Behaketa aurrera eramateko orduan, bagerakideen laguntza ezinbestekoa izan da, halere, elkartetik kanpoko kolaboratzaileak ere izan ditugu behaketa aurrera eramateko orduan.

Neurketa egiterakoan, hizkuntza erabilera 3 atal desberdinetan azaldu dugu eta kasu guztietan bi eletan egin zela adierazten dugunean, zehazki, euskaraz eta gaztelaraz egin zela esan nahi dugu:

a) Ahozko erabilera: Filmak, ekitaldi nagusiak, prentsaurrekoak, film emanaldietako ongi etorri eta aurkezpenak (ongi etorria, sarrerako lehen hitzak bezala eta aurkezpena pelikulen xehetasunak ematerakoan) eta jendaurreko zerbitzuak aztertzen ditugu atal honetan. Zein hizkuntza erabiltzen den eta bakoitza zein neurritan erabiltzen den hartzen dugu kontuan.

b) Idatzizko materiala: Idatzizko material ugari izaten da Astearen. Antolakuntzaren argitalpenak (filmez filmeko gida, programazioaren aurrerapen txostena, ...), kartelak, web gunea, errotulazioak, e.a. izaten ditugu aztergai.

c) Erakusketak: Atal honetan Astearen baitan antolatzen diren erakusketetan egiten den hizkuntza erabilera neurtzen dugu.

3. AHOZKO ERABILERA

3.1. Filmak

Atal hau Zinema Astearen ekintzarik garrantzitsuenen dela gogoan izan behar dugu. Aurten, asteak 33 film luze eman ditu eta, horietatik 8 azpititulua euskaraz izan dute eta 2 euskaraz izan dira. Bestalde, 26 labur eman dira eta horietatik 17 euskarazko azpitituluak izan dituzte eta bat euskaraz izan da. Emanaldi kopuruei erreparatuz, 39 izan dira film luzeena, 8 euskaraz azpititulua izan dute eta bi euskaraz izan dira; beraz, euskaraz filma luzeen emanaldien %25,64 izan da. Film laburren emanaldiak 47 izan dira horietatik 17 euskarazko azpititulua izan dute eta bat euskaraz izan da, hau da, %36,17.

Sailez - sail honakoak izan dira aurten eskainitako filmak eta euskarazko emanaldien kopurua:

- Film luzeen sail ofiziala: 19 filmetatik 4 izan ziren euskaraz azpititulua zutenak, %21,05. Emanaldiei dagokionez 28 emanaldietatik, 4 euskaraz azpititulua zuten emanaldiek (%14,28).
- Film laburren sail ofiziala: 18 filmetatik (1 lehiaketatik kanpo), 17 euskaraz azpititulutako emanaldi izan ziren, %94,44 (lehiaketan parte hartu dutenen artean %100 euskaraz azpititulua izan dute) . Guztira 38 emanaldi egon ziren %44,7 euskaraz izan zirelarik.
- Film labur Espainiarrei dagokionez, film eta emanaldien kopurua berdina izan zen. 7 emanaldietatik, bakarra euskaraz.
- Metal Hurlant Sailean emanaldi eta filmen kopurua berdina izan zen. 10 emanaldietatik, 4k euskarazko azpititulua izan zuten (%40).
- Berreskuratutako klasikoetan film bakarra egon zen (euskaraz %0).
- Aurten Sesio Berezia 3Dtan proiektatutako pelikula bat egon zen jatorrizko hizkuntzan eta azpitituluak gazteleraz.
- Haurrentzako zinema: 2 emanaldietatik, biak euskarazkoak (%100).

3.2. Ekitaldien ongi etorri eta aurkezpenak

Ongi etorri eta aurkezpenak aztertzerakoan, kontuan izan behar dugu ekitaldi batzuk film bat baino gehiagoren emanaldia izan arren (normalean, laburren bat lehenengo eta luze bat edo gehiago ondoren), gehienetan ekitaldi osoak aurkezpen bakarra izan duela.

Bagerak behatutako filmetatik, 10ek izan dute aurkezpena. Denak gazteleraz izan direlarik. Kasu bakar batean aipamen bat egin da euskaraz, baina orokorrean gazteleraz izan dira. Beste hizkuntzen bat erabili diren kasuetan (japoniarra eta ingelesa) itzulpena gazteleraz izan da.

3.3. Ekitaldi nagusiak

Inaugurazio ekitaldiaren aurkezpena Vanessa Rodriguez, telebista esatariak egin zuen bielelan. Jarraian Juan Gimenez komikigileari omenaldi bat egin zioten eta horretarako Jose Luis Rebordinos (Zinema Astearen zuzendaria) igo zen, eta hitz batzuk egin zituen gazteleraz. Azkenik Rebordinosi omenaldi xume bat egin zioten gaztelera hutsez.

“Vicenta” laburmetraiaren aurkezpena egin zuten jarraian gazteleaz, ondoren pelikula proiektatu zuten gazteleraz (azpitoluluak ingelesez).

“Vertige” pelikularen aurkezpena zuzendaria berak egin zuen gazteleraz. Filmaren proiektzioa frantsesez izan zen (azpitoluluak ingelesez eta gazteleraz).

Iaz bezala, euskararen presentzia oso urria izan zen.

Itxiera ekitaldian aurkezlea bielelan egin bazuen ere, gaztelerazko azalpena askozaz luzeagoa izan zen (%30 euskaraz %70 gazteleraz). Jarraian Telmo Esnali eman zitzaion saria eta honek hitz batzuk euskaraz egin bazituen ere, gehiena gazteleraz egin zuen. Ondoren laburmetrai sarituen emanaldia egon zen eta bukatzeko “Robogeisa” filma aurkezteko filmaren zuzendariak japonieraz hitz egin zuen, itzulpena gazteleraz izan zelarik. Filmaren proiektzioa jatorrizko hizkuntzan, japonieraz, azpitoluluak gaztelaniz eta ingelesez.

3.4. Aurkezpen prentsaurrekoa

Aurkezpen nagusian, Denis Itxasok (Kultura zinegotzia), Jose Luis Rebordinosek (Zuzendaria), Fernando de la Borbollak (Calle 13), Mikel Irizarrek (Kutxa Gizarte arloa), Mikel Toralek (Eusko Jaurilaritza Kultura sustatzailea) eta Loquillok (musikaria) hartu zuten parte. Beldur eta Fantasiatzko Astearen inguruko azalpen guztiak gazteleraz soilik eman zituzten. Gainera aipatu beharra dugu, oso larritzat jotzen dugula, Mikel Irizarrek prentsaurrekoak eskaraz eman ohi dituen arren “*aurkezpenean ez dakien jendeak parte hartzen duenez, beraien begirunez, gaztelaniz egingo dut*” esan zuela.

3.5. Prentsaurrekoak

Atal honetan Zinema Asteko ekintzak aurkezteko egin diren prentsaurreko guztiak hartu ditugu kontuan, bai filmei buruzkoak, komiki jardunaldiei buruzkoak edota balorazioarenak ere. Aurten balorazio prentsaurrekorik ez da izan. Prentsa ohar bat bidali zuten posta elektronikoz.

Astean zehar egindako prentsaurrekoetan astearen arduradun batek ematen zion hasiera prentsaurrekoari (gehiengoetan Rebordinosek), nahiko labur, eta hizkuntz erabilera prentsaurrekoa aurkeztu duen pertsonaren baitan egon da, gehienetan gazteleraz izan da, euskara hasierako agurrean erabili izan da normalean. Ondoren gonbidatuaren baitan izan da erabilitako hizkuntza, orokorrean gazteleraz egin dute, eta atzerriko hizkuntza erabili dutenean itzulpena gaztelerara egin da. Egindako galderak beti gazteleraz izan dira eta erantzunak gazteleraz edota atzerriko hizkuntzan egin dira (itzulpena gazteleraz).

3.6. Jendaurreko zerbitzuak

Jendeari erantzuteko zerbitzuetan nolako harrera jaso ahal izan dugu neurtu nahi izan dugu.

Hainbat ekitalditan zeuden laguntzaileekin euskaraz egin ahal izan da, baina askotan lehenengo hitza gazteleraz izan da, batik bat zinema sarreretan.

4. IDATZIZKO MATERIALA

Oro har Asteko antolakuntzari dagokion idatzizko materiala bi eletan edota hiru eletan idatzirik dagoela esan daiteke, nahiz eta zenbait salbuespen egon.

4.1. Liburuak

3 argitalpen eskuratu ditugu:

- “Fantasiatzko eta Beldurrezko Zinemaren XX. Astea”-ren liburuan, astean zehar izango diren film eta bestelako ekintzei buruzko informazioa azaltzen da 126 orrialdetan. Lehenik, antolatzaile, babesle eta laguntzaileen zigiluak ageri dira, nahiz eta izenburuak hiru eletan egon, Donostia Kulturaren helbide eta datuak gazteleraz bakarrik agertzen dira. Jarraian eskerrak emateko orrialde bat dago, honen beheko aldean Donostia Kulturaren egoitzaren helbidea eta Zinema Asteko lantaldearen fitxa teknikoa gazteleraz daude ere bai. Ondoren, epaimahaiari buruzko informazioa dago hiru eletan. Jarraian, filmei buruzko informazioa hiru eletan dago eta izenburua jatorrizko hizkuntzan ageri den arren, aurreko urteetan bezala, alboan datorren fitxa teknikoa gazteleraz dago soilik. Gainontzeko ekintzei buruzko informazioa ere hiru eletan dago. Informazioaz gain, hainbat iragarki edo filmen kartelak daude. Hemeretzi filmen kartel daude, haurren 2 filmen iragarkiak euskara hutsez, 8 gazteleraz, 5 ingelesez, 2 txinatarrez eta 1 ingelesez. Honetaz gain, 17 iragarle badira, bietan, hiru eletan eta lau eletan iragarki bana, 12 gazteleraz eta 2 ingelesez.

- “Metal hurlant y el cine fantastico” liburua: 247 orrialdekoa da eta gaztelera hutsez dago.

- “2000 maniacos” aldizkaria: 82 orrialdeko aldizkaria da eta guztia gazteleraz dago, kontrazala izan ezik. Fantasiatzko eta beldurrezko zinemaren asteko kartel ofiziala azaltzen da eta hiru eletan dago.

4.2. Programazio liburuxka

24 orriko liburuxka bat da. Azalean kartel ofiziala du, hiru eletan eta antolatzaile, babesle eta laguntzaileekin. Kontrazalean, berriz, Calle 13ren iragarkia dator gazteleraz. Barnean, filma bakoitzaren azalpen labur bat dator, bi eletan, euskarak lehentasuna izanik eta testuak bata bestearen itzulpena dira.

4.3. Programazio taula

Triptiko formatuan, aste osoko programazioa modu grafikoan azaltzen da. Azalean kartel ofiziala dator hiru eletan eta kontrazalean Calle 13ren iragarkia gazteleraz. Informazio guztia bi eletan dago.

4.5. Esku orriak, sarrerak, postalak, ...

Atal honetan Zinema Astearen inguruan sortzen den beste material idatzia biltzen dugu, kontuan izanik hau dela jende gehienarengana iristen den materiala.

Emanaldietarako eskuratu ditugun sarrerak oro har bi eletan egon dira, baita haurrentzako filmetako eta hasiera eta amaierako festen gonbidapenak ere.

Filmen botoa emateko orrian azalpenak hiru eletan daude, hala ere aipatu beharra dugu orriaren izenburua gazteleraz dela, monstómetro.

Erakusketak iragartzen dituzten postalak bi eletan daude.

4.6. WEB gunea

Aurtengo web gunean, iaz bezala, lehenik hizkuntza aukeratzeko pantaila agertzen da, gaztelera, euskara eta ingelesa, aipatutako ordenan. Informazio guztia hiru hizkuntzetan eskuratzeko aukera ematen du. Aurten iaz bezala, filmen fitxa tekniko guztiak gazteleraz daude. Horretaz gain, beste akats bat ikusi dugu, orrialde guztietan (behealdean) idazpuruan agertzen diren fantasiatzko eta beldurrezko astearen datuak gazteleraz daude bakarrik (Semana de cine fantástico y de terror, helbidea...).

4.7. Kartelak

Guztira 6 kartel desberdin ikusi ditugu Zinema Astearen zehar prentsaurrekoetan barne:

- Ofiziala: Hiru eletan ikusi ditugu kartel guztiak.
- Babesleena: prentsaurrekoetan ikusi izan dugu eta bertan antolatzaile eta babesleen berri hiru eletan agertzen zen.
- Komiki Jardunaldien kartelak hiru dira. Informazioa bieletan dute hirurak. Izenburua, hiruetan bieletan dago.
- Bi erakusketa daude eta bakoitzeko kartel bat. Informazioa bi karteletan elebiduna da.
- Calle 13ko kartelak gazteleraz soilik ikus zitezkeen (Años de suspense y acción).

4.8. Prentsarako materiala

Prentsaurrekoetan eta antolakuntzak emandako poltsan eskuratu izan dugun materiala bildu dugu. Prentsa txostena, eguneko programazio txostenak, filmei buruzko informazio txostenak, erakusketei buruzko informazio txostenak eta zenbait iragarki besteak beste. Oro har, bi eletan edo hiru eletan zegoen informazioa, nahiz eta batzuetan hutsuneak izan (fitxa teknikoak eta helbideak adibidez gaztelera hutsez zeuden).

Bestetik, posta elektroniko bidez bidalitako prentsa oharretan, informazioa euskaraz eta gaztelera jaso zitekeen. Hala ere, antolakuntzarekin zuzenean izan ditugun mezu trukaketetan erantzuna gaztelera hutsean jaso dugu beti.

4.9. Errotulazioa

Zine aretoetako edota erakusketa tokietako eta bulegoetako ateetan ipinitako ohar edo txartelak orokorrean bi eletan ikusi ditugu.

4.10. Komiki Jardunaldiak

Komiki Jardunaldien programazioa azaltzen duen 4 orritako liburuxka bieletan dago, bata bestearen itzulpena da.

5. ERAKUSKETA ETA ANTZERKIAK

5.1. Antzerkiak

Aurten antzerki bakarra egon da eta gaztelaraz izan da.

5.2. Erakusketak

Zinema Astearen inguruan egon diren zazpi erakusketa behatu ditugu, alde batetik komiki jardunaldien inguruan egondako lauak eta bestetik “Miniaturazko mundua”, H.R. Giger. Atzera begirakoa eta lan grafikoak

- Komiki Jardunaldien inguruan 4 erakusketa antolatu dira. Lauetan hizkuntza erabilera antzekoa izan da. Juan Jimenezen erakusketan kanpoaldean zeuden kartel nagusiak bieletan zeuden eta baita argazki oinak ere. Euskadi Fantastikoa V Manu Ortegaren erakusketan panel nagusia eta argazkien oinak bieletan zeuden (komikiak gaztelaraz), Alex Orberen erakusketan ere azalpen panela bieletan eta argazki oinak bieletan (komikien binetak euskaraz eta gaztelaraz). Azkenik Eva Conderen erakusketa panela bieletan zegoen eta ez zegoen argazki oinik.

- Miniaturazko mundua-ren dekoratu eta pertsonaien erakusketan nahiz eta panel nagusia bieletan egon erakusleihatoko testuak eta oinak gaztelaraz zeuden. DVDa ikusgai zegoen eta gaztelaraz zen. Azkenik, aipatu harreran zegoen langileak ez zekiela euskaraz.

- Atzera begirakoa H.R. Gigerren Kubo aretoan zegoen erakusketan, oinazpiak, eskuorriak, panelak... bieletan zeuden. 2 bideo emanaldi zeuden, bata alemanez eta bestea ingelesez. Bi emanaldiek euskarazko azpitituluak zituzten.

- H.R. Giger. Lan grafikoak eta eskulturak Arteko galerian zeuden ikusgai oinazpiak gaztelaraz soilik zeudelarik.

6. ONDORIOAK ETA PROPOSAMENAK

Orain arte azaldutako datuak aztertuz, atalez atal balorazio orokor bat egingo dugu jarraian.

Ahozkoan eta filmetan erabilitako hizkuntzari dagokionean iaz bezala 8 izan dira euskaraz azpigitulua zuten filmak (iaz baina 1 gehiago). Aurten sail ofizialekoak 4 izan dira (iaz baina 2 gutxiago), beste 4 MetaL Hurlant sailean eta haurrentzako bi filmak euskarazko bertsioan izan dira. Hala ere, horietaz gain, sail bakoitzean gutxienez euskaraz azpigitulua duen film bat egotea proposatzen dugu datorren urterako. Modu honetan, euskarak presentzia izango luke sail guztietan.

Film luzeetan kuantitatiboki iazko proportzio berdintsuan mantendu da (7tik 8ra), haurren bi filmak euskaraz izan dira eta film laburretan lehiaketan parte hartu dutenen %100 euskaraz azpigitulua izan dute, iaz bezala. Film labur espainiarren kasuan, aipatu beharra dugu, aurten euskaraz ekoiztutako film labur bat egon dela eta publikoaren saria jaso duela. Aldaketa nabariena Sail Ofizialean izan da, iaz 6 filmetatik aurten 4ra jaitsi dela eta Sail tematikoan bat bera ere euskaraz ez egotetik 4 film euskaraz azpigitulua izatera pasa dela.

Dena dela, zertan hobetua badago oraindik ere, ekitaldi nagusietan, aurkezpenetan eta prentsaurrekoetan euskararen presentzia oraindik ez baita behar bezain bestekoa. Are gehiago, Inaugurazio eta klausura ekitaldietan euskararen presentzia izan beharko litzateke eta ekitaldi hauetan proiektatzen diren filmetan euskara bermatu beharko litzatekeela uste du BAGERAK. Gainerako interbentzioetan ere euskararen presentzia areagotu beharko litzateke, (sari banaketetan, esketxetan, e.a.) gaztelaraz izaten direlako gehien bat. Filmen aurkezpen gehienetan eta prentsaurrekoetan gaztelera euskararen gainetik jarraitzen du nabarmen.

Idatzizko materialari dagokionez, aurreko urteetako bide beretik egin da euskararen erabilera. Elebitasuna eta hiru elebitasuna gailendu arren badira zuzendu beharreko batzuk. Besteak beste, Asteak kaleratzen dituen argitalpenen artean ere elebitasuna lortzea. Aipatu nahi dugu ere jada bi urte direla, asteen zehar euskaraz izango diren filma emanaldiak biltzen zituen liburuxka kaleratzen ez dela. BAGERAtik proposatzen dugu argitalpen hori berreskuratzea euskarazko emanaldiei zabalpen ematen laguntzen duela uste dugulako.

Azkenik, **erakusketei** dagokienez, aurrera pausua eman dela ikusi dugu, iazkoekin alderatuta, hala ere, hutsuneak izaten jarraitzen dute. Argazki oinak gehienetan bielekan azaltzen badira ere, *Galeria Artero* erakusketan eta "Miniaturazko Munduan" gaztelara hutsez azaltzen dira. Erakusketetan idatzitakoa oso gutxi izan arren, txarteltxoetan hizkuntza erabili denean,

bieletan izan da. Hutsune nabarmenena Udal Liburutegiko Ekitaldi Aretoan ikusi dugu ("Miniaturazko mundua" erakusketan, hain zuzen). Alde batetik, aipatu bezala, maketen oinak gaztelara hutsez zeudelako, DVDa gazteleraz soilik ikus zitekeelako eta harreran zegoen mutilak euskaraz ez zekielako. BAGERAren ustez, ezinbestekoa da jendaurrean lan egin behar duen langileak euskara jakin eta hitz egitea.

Oro har, BAGERA Elkarteak positiboki baloratzen du iaz emandako aurrera pausuak aurten ere mantendu direla ikusteak baina, oraindik ere hutsuneak handiak direla deritzogu, bai prentsurreko, ekitaldi nagusi zein filmen aurkezpenetan. Beraz BAGERAK ondokoa proposatzen dio Zinema Asteko antolakuntzari: dauden hutsuneak zuzentzea eta aurrerapausoak sendo mantendu ditzen. Txostenean azaltzen den bezala, urtero errepikatzen diren hutsuneei konponbidea ezar diezaiela, Zinema Astearen euskararen normalizazioa lortzeari begira. Antolakuntzak badaki bide horretan BAGERAren laguntza behar izanez gero, beti prest edukiko gaituela.